

Grau en Dret
Treball de fi de Grau (21067/22747)
Curs acadèmic 2015-2016

**LA DISPARITAT EN EL TRACTAMENT
COMPTABLE I FISCAL DELS DRETS D'EMISSIÓ**
LA IMPOSICIÓ DIRECTA A PERSONES JURÍDIQUES

Ferran Ribera Montserrat

151481

Tutora del treball:

Antònia Agulló Agüero

DECLARACIÓ D'AUTORIA I ORIGINALITAT

Jo, *Ferran Ribera Montserrat*, certifico que el present treball no ha estat presentat per a l'avaluació de cap altra assignatura, ja sigui en part o en la seva totalitat. Certifico també que el seu contingut és original i que en sóc l'únic autor, no incloent cap material anteriorment publicat o escrit per altres persones llevat d'aquells casos indicats al llarg del text.

Com a autor de la memòria original d'aquest Treball Fi de Grau autoritzo la UPF a dipositar-la i publicar-la a l'e-Repository: *Repository Digital de la UPF*, <http://repositori.upf.edu>, o en qualsevol altra plataforma digital creada per o participada per la Universitat, d'accés obert per Internet. Aquesta autorització té caràcter indefinit, gratuït i no exclusiu, és a dir, sóc lliure de publicar-la en qualsevol altre lloc.

Ferran Ribera Montserrat
Sant Just Desvern, 18 de maig de 2016

Resum

El mercat de drets d'emissió de la Unió Europea s'ha convertit, en els darrers anys, en un veritable instrument econòmic que va molt més enllà del seu objectiu inicial: aconseguir reduir el nivell d'emissions de gasos d'efecte hivernacle per tal de garantir la sostenibilitat del planeta. El present treball té per finalitat realitzar un profund anàlisi del tractament comptable i fiscal dels drets d'emissió, per la indubtable rellevància que tenen per a les empreses operadores en el mercat. La manca d'una normativa harmonitzada des del punt de vista comptable de les operacions amb aquests drets, ha creat moltes divergències entre els diferents Estats a l'hora de regular-les. Com que la imposició directa a Persones Jurídiques parteix del resultat de l'exercici, aquesta disparitat a nivell comptable s'ha traslladat, també, a nivell fiscal. Les següents línies tenen per objectiu elaborar un estudi sobre com s'ha de dur a terme la comptabilitat dels drets d'emissió i la tributació de la renda derivada de la transmissió dels mateixos. A més, també, busca visualitzar les principals conseqüències de la manca d'una normativa comptable i fiscal harmonitzada a la Unió Europea: la planificació fiscal. Finalment, com a conseqüència de la creixent globalització i el caràcter transfronterer de les operacions amb drets d'emissió, es desenvoluparan, breument, les característiques essencials de la tributació internacional de les rendes obtingudes amb la transmissió transfronterera d'aquests drets.

Índex

1. Introducció: canvi climàtic i el mercat de drets d'emissió a la Unió Europea i a l'Estat espanyol	5
2. El tractament comptable: problemàtica	10
a. Manca d'una normativa comptable harmonitzada	10
b. Principals qüestions controvertides.....	12
i. El caràcter d'actiu i la seva classificació comptable.....	13
ii. Amortització o depreciació dels drets d'emissió	16
iii. Deteriorament de valor	16
iv. La compra de drets d'emissió, el reconeixement d'una obligació de lliurament i com es donen de baixa els drets d'emissió.....	18
c. Solucions plantejades	19
i. A nivell internacional: la IFRIC Interpretation 3 i les propostes de l'Autoritat des Normes Comptables (ANC) i de l'European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG)	19
ii. A nivell nacional: Les Resolucions de l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes de 2006 i 2013 i el PGC 2007	21
3. El tractament fiscal: la imposició directa a Persones Jurídiques (IS).....	24
a. Pèrdues per deteriorament.....	24
b. Provisions.....	25
c. Dotacions per a fer front a les sancions.....	25
d. Reduccions a la base, tipus de gravamen, deduccions i quota tributària	26
4. Problemàtica per la manca d'harmonització a la UE en el tractament comptable i fiscal dels drets d'emissió: la planificació fiscal.	28
5. Tributació internacional dels drets d'emissió	30
a. MC OCDE 2014: Conveni per evitar la doble imposició internacional	30
b. A falta de Conveni Internacional: IRNR	33
6. Conclusions	35
7. Bibliografia consultada.....	40

1. Introducció: canvi climàtic i el mercat de drets d'emissió a la Unió Europea i a l'Estat espanyol

La lluita contra el canvi climàtic i els seus efectes devastadors pel planeta, pels éssers vius i tots nosaltres és, a dia d'avui, una realitat que ha aconseguit superar la fase de meres declaracions i intencions dels màxims dirigents polítics mundials i concretar-se en accions específiques. El 22 d'abril de 2016, Dia Internacional del Planeta Terra, és probablement una de les dates més rellevants en aquest sentit, ja que suposa l'inici del procés de ratificació per part de 175 Estats del món d'un dels acords més ambiciosos adoptats fins ara amb l'objectiu de revertir els efectes del canvi climàtic. Més concretament, el citat acord, celebrat a la COP21¹ de París de 2015, ha assolit un pacte legalment vinculant i universal sobre el clima, que ha de garantir el manteniment de l'escalfament global per sota dels 2°C.

No obstant, aquest acord arriba més de vint anys després de la Cimera de la Terra de 1992, celebrada per les Nacions Unides a Rio de Janeiro, i que va suposar el tret de sortida de la resposta política internacional a la lluita contra el canvi climàtic. La Convenció de Rio inclou l'adopció de la Convenció Marc de la Nacions Unides contra el Canvi Climàtic², punt de partida per a les negociacions i l'assoliment d'acords a nivell internacional a tal efecte. En la mateixa es destacava la imperiosa necessitat de reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle³ (GEH) per garantir la sostenibilitat mediambiental del la Terra.

---

¹ La COP21 de París és la 21a reunió anual de la Conferència de les Parts (COP). Va ser celebrada a la ciutat de París el novembre de 2015. Forma part del cicle de grans conferències de l'ONU sobre el canvi climàtic. L'objectiu de la conferència era concloure un acord mundial per reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle. En relació a les COP, destacar que la primera COP va tenir lloc a Berlín el 1995. Les principals reunions des de llavors han estat la COP 3, on es va adoptar el Protocol de Kyoto, la COP 11, on es va produir el Pla d'Acció de Mont-real, la COP 15 a Copenhaguen, on va fracassar un acord que tenia per finalitat complir amb els objectius del Protocol de Kyoto i la COP 17 de Durban, on va crear-se el Fons Verd per al Clima.

² El Conveni Marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic va ser aprovat a Nova York el dia 9 de maig de 1992. L'objectiu del Conveni és l'estabilització de les concentracions de gasos amb efecte d'hivernacle a l'atmosfera a un nivell que eviti interferències antropogèniques perilloses en el sistema climàtic. Aquest nivell s'hauria d'aconseguir dins un termini suficient perquè els ecosistemes s'adaptin naturalment al canvi climàtic, per assegurar que la producció d'aliments no en quedi amenaçada i per permetre que el desenvolupament econòmic continuï de manera sostenible. La Convenció Marc que va entrar en vigor el 21 de març de 1994, ara té una pertinença gairebé universal de 195 parts.

³ Els sis gasos d'efecte hivernacle (GEH) contra els quals lluita el Protocol de Kyoto són: el diòxid de carboni (CO₂), el metà (CH₄), l'òxid nítrós (N₂O), els hidrafluorocarbonis (HFC), els perfluorocarbonis (PFC) i l'hexafluorur de sofre (SF₆). Els gasos d'efecte hivernacle tendeixen a absorbir la llum del sol, de manera que sense ells, la temperatura mitjana de la Terra seria -18°C i per tant, inhabitable. La temperatura del nivell del sòl depèn, al seu torn, de la quantitat de gasos d'efecte hivernacle que hi hagi a

Amb les línies d'actuació fixades per la CMNUCC, l'any 1997 va aprovar-se el conegut Protocol de Kyoto, un compromís multilateral d'objectius que establia mesures concretes de reducció de GEH, un calendari d'emissions i mesures de flexibilització per tal de facilitar el compliment dels compromisos adoptats per part dels subjectes de Dret Internacional adherits al mateix: els instruments econòmics de caràcter flexible⁴. Tals instruments són el mercat de drets d'emissió de GEH (MDE), els Mecanismes de Desenvolupament Net (MDN) i els Projectes d'Aplicació Conjunta (PAC).

Precisament, el MDE és l'objectiu del present treball. El comerç de drets d'emissió dissenyat pel Protocol de Kyoto va començar a operar l'any 2008 i, bàsicament, permet a un país transferir part de la seva quota d'emissió a un altre que les necessiti per complir amb els seus compromisos o, la situació inversa, és a dir, adquirir d'un altre país la quantitat de drets que li exigeixi el compliment de les seves obligacions.

A continuació, resulta rellevant analitzar el paper de la UE i els seus Estats Membres en relació a aquests objectius i instruments. Cal destacar el compromís ferm en la lluita contra el canvi climàtic que ha mantingut la UE des dels seus orígens. En aquest sentit, la UE ja va participar en les negociacions de la CMNUCC tot i no tenir personalitat jurídica pròpia –doncs no va adquirir-la fins l'aprovació del Tractat de Lisboa l'any 2007⁵. D'altra banda, la UE no va esperar-se a la posada en funcionament del mercat de drets d'emissió previst pel Protocol de Kyoto, sinó que l'any 2003 ja va crear el seu propi mercat de la contaminació per complir amb els objectius del Protocol.

El mercat de drets d'emissió de la UE (EU ETS⁶) va originar-se amb l'adopció de la Directiva 2003/97/CE, de 13 d'octubre, del Parlament Europeu i del Consell, en la qual es regulava un instrument jurídic fonamental per combatre les emissions d'un dels gasos

---

l'atmosfera. Al principi aquests gasos no eren molt abundants, però, la seva concentració ha augmentat considerablement a causa de l'activitat humana.

⁴ Els instruments de caràcter flexible són: En primer lloc, els Mecanismes per a un desenvolupament net (MDN); són una sèrie de mecanismes establerts perquè els països desenvolupats inverteixin en projectes de reducció d'emissions en països en vies de desenvolupament. En segon lloc, els Mecanisme d'aplicació conjunta (MAC); són una sèrie de mecanismes basats en projectes internacionals que suposen la comercialització de les reduccions d'emissions quantificades entre els països que figuren en l'Annex B del Protocol de Kyoto. I, en tercer lloc, el Comerç Internacional d'Emissions; mitjançant aquest últim mecanisme el que es pretén és fixar per endavant la quota de contaminació, el que s'aconsegueix és repartir entre els diversos sectors o indústries dels diferents països una quantitat determinada de drets d'emissió, els quals atorguen al seu posseïdor la possibilitat d'emetre determinades unitats de GEH. És a dir, és un mecanisme mitjançant el qual els països de l'Annex B poden comprar o vendre part de la seva quota d'emissió.

⁵ L'article 47 del TUE estableix que la Unió Europea té personalitat jurídica.

⁶ L'acrònim EU ETS fa referència a les sigles, en anglès, de *European Union Emissions Trading System*.

productors de l'efecte hivernacle, el CO₂. Aquesta norma establí el règim jurídic i el comerç dels drets d'emissió de GEH a la Unió Europea. Després d'algunes modificacions⁷, l'any 2009 va aprovar-se la Directiva 2009/29/CE de 23 d'abril, encarregada de perfeccionar i ampliar el mercat de drets d'emissió de la UE.

D'acord amb la citada directiva, el EU ETS assigna als diferents Estats membres unes quotes determinades corresponents a la capacitat màxima de realització d'emissions (assignació primària). A continuació, els propis Estats procedeixen a elaborar els denominats Plans Nacionals d'Assignació, redistribuint el total de drets d'emissió conferits entre les empreses del seu territori (assignació secundària). El sistema, per tant, es configura d'acord amb el model de *cap-and-trade*⁸, i les empreses destinatàries dels drets d'emissió han de lliurar a l'Estat, al final de cada exercici econòmic (30 d'abril), els drets equivalents a les emissions de CO₂ realitzades. En cas contrari s'aplica una multa per excés d'emissions de 100 € per cada tona injustificada de diòxid de carboni. El mercat es plasma a través d'aquelles empreses que aconseguen estalviar quotes d'emissió sobre les assignades inicialment, ja que poden vendre-les en el mercat a aquelles que en necessitin.

Cal tenir en compte que el sistema de MDE desenvolupat per la UE consta de tres fases⁹. Les dues primeres (2005-2007 i 2008-2012) es caracteritzaven perquè l'assignació inicial dels drets a les empreses tenia caràcter gratuït. No obstant, i amb l'objectiu de

---

⁷ Les principals modificacions a la Directiva 2003/97/CE i normatives adoptades per la Unió Europea fins l'aprovació de la Directiva 2009/29/CE són: la Directiva 2004/101/CE, de 27 d'octubre, per complir els compromisos del Protocol de Kyoto en la lluita contra l'efecte hivernacle; la Decisió 280/2004/CE, del Parlament Europeu i del Consell; el Reglament (CE) 2216/2004, de la Comissió i les seves respectives reformes; i la Directiva 2008/101/CE, que té com a objecte reduir l'impacte sobre el canvi climàtic del sector de l'aviació.

⁸ El model de *cap-and-trade*, tal com descriu SALASSA BOIX, R. a “*La tributación en España de la renta derivada del comercio de derechos de emisión de CO₂*”, 2011. Tesis Doctoral, Tarragona (España), Universidad Rovira i Virgili, fa referència a un sistema de mercat de drets de contaminació que organitza el seu funcionament sobre la base de la fixació d'un límit total de contaminació tolerable (*cap*), per a un període de temps determinat, el qual no pot ser superat en cap cas. A partir d'aquest límit es distribueixen les quotes de contaminació que després seran susceptibles de comercialització entre els operadors del mercat.

⁹ Les tres fases del EU ETS són: Fase 1 (2005-2007): és una fase preparatòria, que segueix la filosofia *learning by doing*. Bàsicament va crear el sistema de comerç de drets d'emissió, tot i que únicament va entrar en funcionament pels sectors altament contaminants. Les assignacions inicials eren totalment gratuïtes i les sancions per incompliment eren de 50 euros per tona de CO₂; Fase 2 (2008-2012): l'objectiu d'aquesta segona fase era aconseguir una reducció de les emissions del 6,5% respecte el nivell del 2005. El 90% de les assignacions inicials eren gratuïtes i la multa per incompliment va ascendir als 100 euros per tona de CO₂; Fase 3 (2013-2020): l'objectiu d'aquesta tercera fase és reduir en 1,74% el nombre de drets d'emissió cada any. El canvi més rellevant és, no obstant, la substitució de l'assignació inicial gratuïta per la subhasta. A més, s'incorporen nous sectors en el EU ETS.

reduir cada vegada més el nivell de GEH emesos, la tercera fase del MDE (2013-2020) estableix un sistema d'assignació via subhasta a través del qual les empreses interessades han de comprar els drets d'emissió que necessitin o desitgin.

La transposició de la directiva europea a l'Estat espanyol va ser efectuada per la Llei 1/2005, de 9 de març, de comerç d'emissió de gasos d'efecte hivernacle (modificada per la Llei 13/2010, de 5 de juliol, per donar cobertura als canvis introduïts per la Directiva de 2009). L'ordenament jurídic espanyol defineix els drets d'emissió com a “drets, de caràcter subjectiu i transmissibles, a emetre una tona equivalent de CO₂ durant un període determinat”. A través de la citada normativa i el seu desenvolupament reglamentari, s'estableix el Pla Nacional d'Assignació espanyol i el RENADE¹⁰, on es duu a terme el registre dels drets d'emissió de GEH a Espanya i la transmissió dels mateixos entre els diferents subjectes.

Finalment, quan ens referim als drets d'emissió hem de tenir present que no estem davant únicament d'un mecanisme de control indirecte de les emissions de GEH; sinó que estem parlant de drets amb valor econòmic. En aquest sentit, per una banda, aquests han de ser comptabilitzats pels subjectes posseïdors dels mateixos: tant la seva assignació inicial (ja sigui gratuïta o via subhasta), l'obligació de lliurement dels drets a l'Administració un cop efectuades les emissions, les sancions per l'incompliment, així com la transmissió dels mateixos i les rendes obtingudes en conseqüència. Per altra banda, cal tenir en compte que els diferents actes o negocis jurídics relatius a aquests drets, un cop comptabilitzats, tindran conseqüències des d'un punt de vista fiscal, ja que seran objecte de gravamen per diferents tributs (IVA, IRPF, IS...).

I és aquí on es focalitza la finalitat del present treball. Tot i la importància econòmica dels drets d'emissió de GEH, la imposició directa sobre les Persones Jurídiques a Espanya, que es duu a terme a través de l'Impost sobre Societats (regulat a la Llei 27/2014, de 27 de novembre, de l'Impost sobre Societats), no recull un tractament específic en relació a les operacions amb drets d'emissió, de manera que totes les qüestions que sorgeixin al respecte es resolen únicament des del pla comptable (i, amb posterioritat, es reflecteixen en el pla fiscal com qualsevol altra operació). No obstant,

---

¹⁰ El RENADE és l'acrònim de *Registro Nacional de Derechos de Emisión*, l'instrument mitjançant el qual s'assegura la publicitat i la permanent actualització de la titularitat i control dels drets d'emissió. Aquest Registre permet portar el compte exacte de l'expedició, titularitat, transmissió i cancel·lació dels drets d'emissió i de les unitats definides en l'àmbit del Protocol de Kyoto.

no hi ha una normativa comptable harmonitzada a nivell internacional. En aquest sentit, hi ha hagut divergències en relació al tractament comptable dels drets d'emissió, ja que segons la seva naturalesa, o segons el tipus d'operació i subjecte que la realitza, poden ser comptabilitzades de diferent manera. També, per altra banda, els diferents Estats i normatives comptables ofereixen diverses formes de regulació.

L'objectiu d'aquest treball és realitzar un anàlisi dels diversos casos i operacions amb drets d'emissió, així com de les diferents normatives comptables al respecte i, posteriorment, estudiar la seva aplicació en l'Impost sobre Societats a Espanya. A continuació es realitzarà un estudi de les conseqüències de la manca d'una normativa harmonitzada, tant comptable com fiscal, des del punt de vista de la planificació fiscal i, finalment, una breu pinzellada en relació a la tributació internacional de les operacions transfrontereres amb drets d'emissió.

2. El tractament comptable: problemàtica

L'adquisició, la transmissió i els diferents tipus d'operacions relacionades amb els drets d'emissió són efectuades, en la majoria de casos, per entitats mercantils en el desenvolupament de les seves activitats empresarials. A Espanya, tals entitats estan subjectes tant a les normes de Dret mercantil i comptables –en especial, el Codi de Comerç i el Pla General Comptable (PGC), regulat en el Reial Decret 1514/2007, de 16 de novembre, i inspirat en les Normes Internacionals d'Informació Financera (NIIF)¹¹–, com a la Llei de l'Impost sobre Societats (LIS), que regula la imposició directa a Persones Jurídiques amb seu social a Espanya. La correlació entre ambdues normatives rau en el fet que, amb caràcter general, la LIS determina la base imposable¹² de l'impost a partir del resultat comptable.

Així doncs, a falta de disposicions específiques a la LIS en relació als drets d'emissió, el pla comptable es configura com un element transcendental a l'hora de dur a terme la liquidació fiscal de les Persones Jurídiques. Per tant, a efectes d'estudiar el tractament fiscal dels drets d'emissió en l'àmbit de l'IS, resulta imprescindible analitzar prèviament el seu tractament comptable i els aspectes més controvertits al respecte.

a. Manca d'una normativa comptable harmonitzada

La creació del mercat de drets d'emissió de la UE l'any 2005 va comportar l'aparició d'un nou element de caràcter patrimonial¹³ a les empreses, els drets d'emissió. Com a element patrimonial havia de ser registrat als diferents llibres comptables de totes aquelles empreses que operessin amb els mateixos. No obstant, això no va anar acompanyat d'una normativa específica a nivell europeu que regulés la forma de

---

¹¹ Les NIIF, o Normes Internacionals d'Informació Financera, fan referència a una sèrie de normes comptables adoptades per l'*International Accounting Standards Board*, i que tenen per objectiu uniformitzar l'aplicació de normes comptables a tot el món, de manera que siguin globalment acceptades, comprensibles i d'alta qualitat. Amb anterioritat a l'any 2001, les NIIF es denominaven NIC: Normes Internacionals de Comptabilitat.

¹² S'entén per base imposable l'import de la renda obtinguda per la societat al llarg del seu exercici econòmic, d'acord amb la definició elaborada per SALASSA BOIX, R. a "*La tributación en España de la renta derivada del comercio de derechos de emisión de CO2*", 2011. Tesis Doctoral, Tarragona (Espanya): Universidad Rovira i Virgili.

¹³ D'acord amb GARCIA NOVOA, C. a "*Fiscalidad de los derechos de emisión. un punto de encuentro entre la tutela del medio ambiente y el régimen de protección de las libertades comunitarias*", "*Libre mercado y protección ambiental: intervención y orientación ambiental de las actividades económicas*", 2013, ISBN 9788470888373, págs. 489-514, el caràcter d'element patrimonial en relació als drets d'emissió rau en què un dret d'emissió és un dret de propietat valorable econòmicament i susceptible d'intercanviar-se en el mercat, a canvi d'un preu o contraprestació.

comptabilitzar i registrar els drets d'emissió així com les operacions i obligacions que se'n deriven.

En conseqüència, totes les entitats obligades a seguir les disposicions comptables establertes per les NIIF van acollir-se a la NIC 8¹⁴, segons la qual en absència de norma concreta al respecte convé aplicar, per analogia, la norma més pròxima al supòsit. Tot i així, aquesta disposició no va ser suficient i, avui dia, continua existint diversitat comptable al respecte entre els diferents Estats membres, ja que per analogia alguns consideren que els drets d'emissió poden ser tractats com a actius intangibles, altres com a existències o, fins i tot, com a actius financers, com és el cas de França.

La manca d'una normativa comptable harmonitzada té, principalment, dues conseqüències: per una banda, suposa una elevada inseguretat jurídica per les empreses operadores en el mercat, la qual cosa obliga als diferents Estats a pronunciar-se de forma concreta amb una normativa pròpia reguladora. Per altra banda, les diferents normatives que puguin ser adoptades, en funció de la forma de comptabilització dels drets d'emissió que estableixin, poden donar lloc a resultats comptables diferents i, en conseqüència, a una tributació per IS heterogènia entre els diferents Estats. Això, al seu torn, pot incentivar a les empreses operadores a dur a terme una planificació fiscal determinada més enllà de la problemàtica que ja suposa, d'entrada, la inexistència d'una normativa fiscal harmonitzada a nivell europeu.

Amb l'objectiu de regular a nivell internacional les transaccions amb drets d'emissió, l'*International Accounting Standards Board*¹⁵ va encomanar al *Financial Reporting Interpretation Committee* (IFRIC) l'elaboració d'una normativa internacional per tal

---

¹⁴ D'acord amb la NIC 8, "en absència d'una norma o Interpretació que sigui aplicable específicament a una transacció, altres fets o condicions, la direcció haurà d'usar el seu judici en el desenvolupament i aplicació d'una política comptable, per tal de subministrar informació que sigui rellevant, fiable... Per a realitzar aquests judicis la direcció s'ha de referir, en ordre descendent, a les següents fonts a l'hora de considerar la seva aplicabilitat: els requisits i directrius establerts en les Normes i Interpretacions que tractin temes similars i relacionats; i a les definicions, així com els requisits de reconeixement i valoració, establerts per a actius, passius, ingressos i despeses en el Marc Conceptual".

¹⁵ El IASB, o *International Accounting Standards Board*, és un organisme fundat l'1 d'abril de 2001 i creat per a succeir a l'*International Accounting Standards Committee* (IASC), fundat el juny de 1973. La seva principal tasca consisteix en proposar i desenvolupar les directrius financeres i comptables a nivell internacional a través de les NIC, promovent el seu ús i aplicació. Es tracta d'una entitat independent, de caràcter privat, amb seu a Londres. Està composta per 14 membres, amb un vot cadascun, que són elegits per la seva competència professional i experiència pràctica. L'IASB compta, al seu torn, amb el *Standards Advisory Council* (SAC) i amb l'*International Financial Reporting Interpretation Committee* (IFRIC). El SAC és un consell d'assessorament; i l'IFRIC revisa i emet interpretacions respecte a les NIC i al Marc Conceptual general de l'IASB. Tasca, aquesta, que realitza mitjançant resolucions que porten el seu mateix nom i una numeració específica i independent.

d'aclarir els aspectes més controvertits en relació al registre comptable dels drets d'emissió. En conseqüència, a finals del 2004 va aprovar-se la *Interpretation 3*, una proposta de regulació comptable que establia una sèrie de pautes a tal efecte. No obstant, pocs mesos després d'iniciar-se la seva aplicació, l'IASB va obligar-ne la retirada –els motius pels qual seran exposats més endavant–, a instàncies de l'*European Financial Reporting Advisory Group* (EFRAG)¹⁶.

Per tant, com a conseqüència d'aquesta negativa, la regulació comptable dels drets d'emissió va tornar a l'agenda de l'IASB. Durant aquests darrers deu anys, nombrosos organismes, tant nacionals com internacionals, han elaborat diferents propostes i regulacions comptables dels drets d'emissió. En aquest sentit, el present treball se centrarà principalment en les solucions plantejades per les Resolucions de l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes (ICAC)¹⁷ de 2006 i 2013, pel fet que són les que resulten d'aplicació a Espanya, i es mencionaran també, per la seva rellevància a nivell internacional, les disposicions elaborades per l'*Autorité des Normes Comptables* (ANC)¹⁸ i per l'EFRAG.

b. Principals qüestions controvertides

A continuació, abans de dur a terme l'anàlisi de les principals solucions plantejades davant les divergències en la regulació comptable dels drets d'emissió, és convenient procedir a estudiar tots aquells aspectes controvertits a nivell comptable que posen de manifest la imperiosa necessitat d'elaborar una regulació específica dels drets d'emissió.

---

¹⁶ D'acord amb SALASSA BOIX, R. a “*La tributación en España de la renta derivada del comercio de derechos de emisión de CO2*”, 2011. Tesis Doctoral, Tarragona (España), Universidad Rovira i Virgili, l'*European Financial Reporting Advisory Group* (EFRAG) és una associació privada, fundada l'any 2001, que vetlla pels interessos comptables europeus davant l'*International Accounting Standards Board*. Les seves principals funcions consisteixen en donar suport a les institucions europees, concretament a la Comissió Europea, i promoure el coneixement, l'adopció i l'ús de normes financeres de caràcter internacional.

¹⁷ L'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes (ICAC), és un organisme autònom, adscrit al Ministeri d'Economia i Competitivitat, que regeix la seva actuació per les lleis i disposicions generals que li siguin d'aplicació i, especialment, pel que per a aquest tipus d'organismes públics disposa la Llei 6/1997, de 14 d'abril, d'Organització i Funcionament de l'Administració de l'Estat. L'ICAC té competències pròpies en comptabilitat, en tot allò relatiu a la planificació i normalització comptable i en el control de l'activitat auditora.

¹⁸ L'*Autorité des Normes Comptables* (ANC) és un organisme d'estàndards de comptabilitat francès, nascut de la combinació entre el Consell Nacional de Comptabilitat (CNC) i el Comitè de Normes de Comptabilitat (CRC) el 2009. La missió de l'organisme és prescriure les normes nacionals de comptabilitat i emetre dictàmens sectorials sobre noves lleis o reglaments, i adoptar una postura sobre les normes internacionals de comptabilitat (IFRS). També porta la veu de França a nivell internacional en els debats sobre les normes de comptabilitat.

i. El caràcter d'actiu i la seva classificació comptable

D'acord amb el Projecte de nou Marc Conceptual per a la Informació Financera de 2015¹⁹, elaborat per l'IASB, un actiu es defineix com a un “recurs econòmic present controlat per l'entitat com a resultat de successos passats. Un recurs econòmic és un dret que té el potencial de produir beneficis econòmics”. En aquest sentit, els drets d'emissió encaixen perfectament amb la citada definició i, en conseqüència, han de ser considerats un actiu.

A continuació, un cop hem constatat el seu caràcter d'actiu, cal determinar la seva naturalesa o la categoria comptable que els correspon. És aquí, justament, on sorgeixen les principals divergències entre les diferents normatives i regulacions comptables existents. Cal tenir present que la qualificació que se'ls doni té conseqüències rellevants, perquè el fet de ser considerats un actiu intangible o un actiu material pot alterar, per exemple, la ratio dels estats financers.

1. Actiu intangible (NIC 38)

Un actiu intangible és, d'acord amb la NIC 38, un actiu identificable, de caràcter no monetari i sense aparença física. D'acord amb GARCÍA NOVOA, C.²⁰, els drets d'emissió impliquen un dret de propietat valorable econòmicament i susceptible d'intercanviar-se en el mercat a canvi d'un preu o contraprestació. L'objecte de tal propietat són béns immaterials, concretament la facultat d'emetre un determinat volum de GEH. Per tant, atenent que tenen la condició d'actiu identificable, sense aparença física, poden qualificar-se d'actiu intangible.

En relació a la seva valoració inicial, si els drets són adquirits o comprats en el mercat, caldrà valorar-los al cost d'adquisició. No obstant, si són assignats gratuïtament a les empreses –cas de les fases 1 i 2 del EU ETS–, no poden tenir valor zero, doncs tenen un

---

¹⁹ El Marc Conceptual de l'IASB descriu l'objectiu i els conceptes de la informació financera amb propòsit general. Explica el per què i el com es presenta la informació financera de les empreses perquè compleixi el seu objectiu de ser útil en la presa de decisions als usuaris. El Marc Conceptual de l'IASB existent va ser desenvolupat pel seu organisme predecessor, el Comitè de Normes Internacionals de Comptabilitat, el 1989. Des de llavors ha estat actualitzat en nombroses ocasions. La seva última modificació s'ha cristal·litzat a través del Projecte de nou Marc Conceptual per a la Informació Financera, recollit en el Projecte de Norma PN/2015/3.

²⁰ GARCÍA NOVOA, C. a “*Fiscalidad de los derechos de emisión. un punto de encuentro entre la tutela del medio ambiente y el régimen de protección de las libertades comunitarias*”. “*Libre mercado y protección ambiental: intervención y orientación ambiental de las actividades económicas*”, 2013, ISBN 9788470888373, págs. 489-514.

valor de mercat. En aquest cas, la seva contrapartida podria ser una subvenció per a l'adquisició d'actiu intangible, regulades a la NIC 20, i valorada pel valor raonable de l'actiu, és a dir, pel valor de mercat. Tal subvenció seria inicialment un ingrés diferit, i es traslladaria al compte de resultats a mesura que s'anés meritant la despesa que la subvenció pretén compensar, és a dir, a mesura que es vagin realitzant emissions i es consumeixin els drets.

Si s'accepta la seva condició d'actiu intangible convé diferenciar si l'empresa els adquireix per al seu ús, perquè els requereix per a dur a terme les corresponents emissions, o si pretén vendre'ls en la seva activitat d'explotació, que amb caràcter general serà inferior a un any. En el primer dels supòsits tindran la consideració d'actiu intangible, valorats al cost o al valor raonable, però en el segon supòsit estarem davant d'un actiu corrent.

La IFRIC *Interpretation 3* optava per qualificar els drets d'emissió com a actius intangibles, de manera que aquesta és la línia d'interpretació més seguida per les normes comptables de la majoria d'Estats.

2. Existències (NIC 2)

Les existències són, d'acord amb la NIC 2, "actius: (a) posseïts per ser venuts en el curs normal de l'explotació; (b) en procés de producció de cara a aquesta venda; o (c) en forma de materials o subministraments, per ser consumits en el procés de producció o en el subministrament de serveis". D'aquesta manera, si els drets són considerats com a actius necessaris per al procés productiu, podran ser qualificats com a existències, encara que no en sentit estricte, ja que no són consumits en el procés de producció.

En relació a la seva valoració, aquells drets que hagin estat adquirits, inicialment es valoraran al menor de: el cost o el valor realitzable net²¹. Tot i així, els assignats de forma gratuïta no es registraran, ja que tindran un cost de zero. En aquest supòsit, només en cas que les emissions fossin superiors als drets assignats inicialment es reconeixeria una obligació per la compra que es requereix fer d'aquests drets en el mercat.

---

²¹ S'entén per valor realitzable net d'un actiu "l'import que es pot obtenir per la seva alienació o venda en el mercat, en el curs normal del negoci, deduint els costos estimats necessaris per dur-la a terme. Pel que fa referència a les matèries primeres i als productes en curs, els costos estimats seran els necessaris per acabar la seva producció, construcció o fabricació", de YUBERO HERMOSA, M. a <http://www.expansion.com/diccionario-economico/valor-neto-realizable.html>.

Les regulacions d'Estats com Holanda, Polònia o Suècia han seguit aquesta línia interpretativa a l'hora de comptabilitzar-los.

3. Actius financers (NIC 32 i 39)

Tant la Directiva 2003/87/CE, en el seu article tercer, com la Llei 1/2005, en el seu article segon, es defineix el dret d'emissió com aquell dret subjectiu a emetre una tona equivalent de CO₂ durant un període determinat. En aquest sentit, s'empren els drets d'emissió per a fer front al compliment d'aquelles obligacions derivades de l'emissió de GEH, de manera que guarden una certa similitud amb l'efectiu, un dels tipus d'actius financers recollits a la NIC 32. D'aquesta manera, els drets d'emissió, al considerar-se mitjans de pagament, com a conseqüència de les emissions de gasos contaminants efectuades, podrien qualificar-se d'actius de tipus financer. No obstant, de forma estricta, no poden considerar-se exactament instruments financers, ja que no són efectiu, ni un instrument de patrimoni net d'una altra entitat, ni tampoc un dret contractual a rebre efectiu o a intercanviar actius o passius financers amb una altra entitat.

Tot i així, algunes disposicions en matèria comptable d'Estats com França o Eslovàquia, han optat per dur a terme aquesta qualificació per analogia. En aquests casos, per a la determinació de quin tipus d'instrument financer es tracta, cal tenir present si l'adquisició dels drets d'emissió s'efectua amb el propòsit de vendre'ls a curt termini – cartera de negociació²²– o si, per al contrari, s'espera procedir a la venda dels mateixos a llarg termini –cartera de disponible per a la venda²³–.

En ambdós casos, la valoració inicial serà a valor raonable dels drets. En cas que s'hagin adquirit de forma gratuïta i hagin estat registrats com a cartera de negociació, la contrapartida serà un ingrés imputat directament a resultats, mentre que si per contra han estat registrats a la cartera de disponible per a la venda, la comptabilització dels drets anirà contra el net patrimonial.

---

²² La *cartera de negociació* fa referència als "Actius financers mantinguts per a negociar". Aquests tipus d'instruments financers poden ser de renda variable, renda fixa o un altre tipus d'actius sempre que representin inversions a curt termini i que es negociïn en un mercat actiu. La intenció de l'empresa amb la inversió en aquest tipus d'actius és generar guanys originats per les fluctuacions en el curt termini. Aquesta informació ha estat extreta de: <http://www.expansion.com/diccionario-economico/instrumentos-financieros-activo.html>.

²³ La *cartera de disponible per a la venda* fa referència als "Actius financers disponibles per a la venda". Es tracta d'un tipus d'instrument financer que representa una categoria residual respecte a la resta dels actius financers. Representen inversions en deute o en patrimoni d'una altra empresa, que es poden vendre en qualsevol moment. Aquesta informació ha estat extreta de: <http://www.expansion.com/diccionario-economico/instrumentos-financieros-activo.html>.

ii. Amortització o depreciació dels drets d'emissió

Un cop hem constatat el caràcter d'actiu dels drets d'emissió, i atenent a que tenen una vida útil finita, sorgeix inevitablement la qüestió relativa a la seva possible amortització o depreciació. La NIC 38 exigeix, per a poder amortitzar un actiu, que els béns en qüestió pateixin un procés de depreciació sistemàtica. És raonable pensar que el fet d'emetre gasos contaminants, atenent a que implica el consum dels drets dels quals disposa l'empresa, generi la necessitat d'amortitzar l'actiu. No obstant, cal tenir en compte que aquest procés de consum no és necessàriament sistemàtic, doncs pot donar-se el cas que l'empresa en qüestió no emeti gasos contaminants i, en conseqüència, no procedeixi a consumir els drets i, per tant, aquests no s'amortitzin. Des d'aquest punt de vista, com que no es produeix una amortització sistemàtica, no podem qualificar els drets d'emissió com a amortitzables.

Aquesta és, justament, la línia d'interpretació majoritària a nivell internacional. Tot i així, alguns països han optat per permetre l'amortització: és el cas d'Itàlia, Hongria, Dinamarca, Lituània i Finlàndia. No obstant, en el cas d'aquests dos últims països, l'amortització només és possible per als drets adquirits a títol oneros, és a dir, no és aplicable a les assignacions gratuïtes.

Finalment, a efectes fiscals és important tenir en compte la importància de l'amortització, doncs les quotes d'amortització es consideren una despesa, i per tant són fiscalment deduïbles d'acord amb l'article 12 de la LIS.

iii. Deteriorament de valor

A continuació, convé remarcar que, tot i que els drets d'emissió no estan exposats a un procés d'amortització sistemàtica segons la concepció majoritària, argumentada anteriorment, sí que s'ha de tenir en compte els possibles decrements de valor que poden patir; és a dir, és possible que al final de l'exercici el valor de mercat dels drets sigui inferior al seu valor comptable. A tal efecte s'haurà de procedir a realitzar les correccions valoratives que pertoqui. En aquest sentit, davant un decrement de valor de l'actiu en qüestió s'ha de comptabilitzar la corresponent pèrdua per deteriorament –la qual cosa es reflecteix en el balanç amb un menor valor de l'actiu i al compte de pèrdues i guanys mitjançant la imputació d'una despesa–.

Tals correccions valoratives es duen a terme de forma diferent en funció de la naturalesa que s'hagi atorgat als drets d'emissió dins de l'actiu. La majoria de països, al qualificar-los d'actius intangibles, segueixen les disposicions de la NIC 38 per a la determinació del valor posterior dels drets d'emissió²⁴. No obstant, aquells que els qualifiquin com a existències o com a actius financers han de cenyir-se a les disposicions previstes en les NIC 2²⁵ i NIC 39²⁶, respectivament.

Amb caràcter general, la majoria d'Estats preveuen la comptabilització del deteriorament de valor derivat del mercat d'aquests drets. No obstant, en aquest aspecte també hi ha discrepàncies a nivell internacional, doncs, per una banda, hi ha Estats que contempen la possibilitat de les revaloritzacions –un augment de valor–, mentre que d'altres no; i per altra banda, hi ha països que directament no admeten les correccions valoratives, com és el cas de Xipre, Irlanda, Lituània i Portugal. S'ha de tenir en compte, a més, que els deterioraments de valor es plasmen en l'àmbit fiscal, igual que les amortitzacions. En aquest sentit cal destacar que hi ha Estats que no permeten la deducció fiscal dels mateixos i d'altres que sí, com és el cas de França, Regne Unit i Espanya.

Finalment, també pot donar-se el cas que l'empresa prevegi raonablement que es produirà un decrement en el valor dels drets en el futur, és a dir, una depreciació. Davant d'un eventual deteriorament de valor apareix la figura comptable de la provisió per a reflectir la pèrdua de valor dels drets d'emissió. Aquesta dotació podrà dur-se a terme quan el valor comptable no pugui recuperar-se mitjançant la generació d'ingressos suficients per a cobrir tots els costos i despeses. Aquí, en conseqüència, també es produiran implicacions des d'un punt de vista fiscal ja que, com s'exposarà més endavant, a Espanya no s'accepta el caràcter deduïble de les provisions a l'IS, a diferència del que passa amb les quotes d'amortització, com s'ha comentat anteriorment.

---

²⁴ D'acord amb la NIC 38, hi ha dues formes de realitzar la valoració posterior dels actius intangibles: el model del cost i el model de la revalorització. Segons el model del cost, l'actiu (dret d'emissió) es comptabilitza pel seu cost menys les correccions valoratives que puguin afectar-li. Segons el mètode de revalorització dels drets, aquests es comptabilitzen pel seu valor raonable, determinat en relació a un mercat actiu en el moment de la valoració.

²⁵ La valoració posterior de les existències d'acord amb la NIC 2: “els drets en tot cas s'hauran de valorar al cost menys el deteriorament, de manera que al final de l'exercici s'haurà de verificar si el valor realitzable net és menor al preu d'adquisició o cost, cas en què es faran les corresponents correccions valoratives”.

²⁶ La valoració posterior dels actius financers d'acord amb la NIC 39: “la valoració posterior serà a valor raonable, portant-se els canvis de valor de la cartera de negociació a resultats, mentre que els canvis de la cartera de disponible per a venda es duen a net patrimonial”.

iv. La compra de drets d'emissió, el reconeixement d'una obligació de lliurament i com es donen de baixa els drets d'emissió.

Des de l'any 2013 ens trobem immersos en la tercera fase del EU ETS, de manera que, progressivament, s'ha substituït l'adquisició de drets mitjanant l'assignació gratuïta per un sistema d'adquisició basat en la compra dels drets a través de subhasta. En relació a la compra convé fer un breu apunt: no existeix un mercat oficial de drets d'emissió, de manera que les empreses tenen dues formes principalment d'adquirir-los; poden acudir als mercats privats, coneguts com a “borses de drets d'emissió”²⁷, o bé poden realitzar operacions bilaterals a través de *brokers*.

Per tant, tant en els casos d'adquisició de drets d'emissió per compensar les emissions de CO₂ efectuades, com en els casos d'adquisició de drets d'emissió en el mercat simplement a fi d'especular amb els mateixos, els drets s'han de valorar a cost d'adquisició i registrar-se com a actius intangibles, existències o instruments financers, tal i com s'ha exposat prèviament, segons procedeixi.

En relació al reconeixement d'una obligació de lliurament, hem de tenir en compte que, d'acord amb el EU ETS, el fet de produir emissions de CO₂ és justament el que origina l'obligació de lliurament a l'Administració dels drets d'emissió derivats de les emissions efectuades. És doncs, des d'aquest punt de vista, una clara aplicació del principi *qui contamina, paga*. D'acord amb el Projecte de nou Marc Conceptual per a la Informació Financera de 2015, de l'IASB, un passiu és “una obligació present de l'entitat de transferir un recurs econòmic com a resultat de successos passats”. Per tant, el fet de contaminar genera una obligació que encaixa perfectament amb la definició de passiu.

A continuació, és necessari determinar a quina classe de passiu pertany l'obligació de lliurament. Tenint en compte que es tracta d'un passiu on hi ha incertesa sobre la seva quantia o venciment, la citada obligació encaixa amb les provisions, regulades en la NIC 37 –ja que, a més, es donen totes les circumstàncies que exigeix la norma per dotar aquesta obligació com a provisió²⁸–. Per tant, a mesura que es contaminin, s'haurà d'anar

---

²⁷ *Bluenext* (França), *Chicago Climate Exchange* (EEUU), *Climex* (Holanda), *European Climate Exchange* (Regne Unit) o *European Energy Exchange* (Alemanya) són de les borses de drets d'emissió més importants del món.

²⁸ D'acord amb la NIC 37, es reconeixerà una provisió quan es compleixin les següents tres condicions: (i) l'empresa ha de tenir una obligació present, (ii) és probable que l'empresa s'hagi de desprendre de

dotant una provisió, la comptabilització de la qual s'efectuarà contra un compte de despeses per emissió de GEH.

La problemàtica en relació a la provisió no ve de la incertesa en el venciment, doncs la Comissió Europea especifica que el lliurament s'ha de realitzar abans del 30 d'abril de l'any posterior al que s'han dut a terme les emissions, sinó del seu import. D'acord amb la NIC 37, l'import de la provisió serà la *millor estimació*²⁹ possible del desemborsament necessari per a cancel·lar l'obligació. En aquest sentit, podem considerar com a millor estimació el valor de mercat dels drets d'emissió.

Finalment, aquesta provisió seguirà vigent fins que l'empresa hagi d'efectuar el lliurament dels drets d'emissió, moment en el qual s'haurà de cancel·lar la provisió mitjançant la disminució de l'actiu que suposa el propi lliurament dels drets. No obstant, tant en el cas que l'empresa posseeixi més drets d'emissió dels que efectivament requereix pels nivells de contaminació efectuats, com en el cas que l'empresa hagués adquirit els drets d'emissió per a especular amb els mateixos, podrà procedir a vendre'ls al mercat i, en conseqüència, també haurà de donar-los de baixa. En aquests supòsits, tals empreses registraran en el seu actiu l'import de la venda i comptabilitzaran el benefici o pèrdua derivat d'aquesta operació –normalment serà un benefici ja que, en cas de pèrdua, preferiran mantenir els drets a l'actiu–.

c. Solucions plantejades

i. A nivell internacional: la IFRIC Interpretation 3 i les propostes de l'Autorité des Normes Comptables (ANC) i de l'European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG)

Tal i com hem indicat anteriorment, la IFRIC *Interpretation 3* va ser el primer intent a nivell internacional per aconseguir una regulació comptable harmonitzada en relació als drets d'emissió, tot i que va ser retirada pocs mesos després de la seva entrada en vigor. D'acord amb la mateixa, els drets d'emissió es consideraven actius intangibles; l'assignació gratuïta dels drets es traslladava comptablement en forma de subvenció pública; possibilitava dur a terme la valoració posterior dels drets d'emissió

---

recursos econòmics per cancel·lar l'obligació, i (iii) l'empresa pot fer una estimació fiable de l'import de l'obligació.

²⁹ S'entén per *millor estimació*, d'acord amb la NIC 37, l'import, avaluat de forma racional, que l'entitat hauria de pagar per a cancel·lar l'obligació a la data del balanç o per a transferir-la a un tercer en aquella data.

tant amb el mètode del cost com amb el de la revalorització; les emissions efectuades implicaven el naixement d'una obligació de lliurament dels drets, que es comptabilitzava en forma de provisió; i impedia l'amortització dels drets d'emissió mentre que sí reconeixia que estaven exposats a possibles deterioraments en el seu valor.

Els punts crítics de la *Intepretation 3*, i que van fonamentar els motius al·legats per l'EFRAG per sol·licitar-ne la seva retirada eren, entre d'altres, que l'establiment d'un model de valoració mixt impedia que es reflectís una imatge fidel de la realitat econòmica de l'empresa, doncs suposava que es valorés de forma diferent l'actiu i el passiu vinculat a aquest davant d'una eventual revalorització dels drets –un augment del valor de l'actiu no es reflectia en el resultat de l'exercici, mentre que un canvi de valor de la provisió, en tot cas, sí que quedava reflectit en el compte de resultats–; i que, en general, “la informació financera no reunia els requisits per a l'adequada presa de decisions, suposant això vulnerar els criteris de comprensibilitat, comparabilitat, fiabilitat i rellevància”.

Per tant, davant la retirada de la *Interpretation 3*, altres organismes internacionals han elaborat els darrers anys propostes normatives per a la comptabilització dels drets d'emissió. Destaquen, sobretot, la *Accounting of GHG emissions rights reflecting companies business models*, elaborada l'any 2012 per l'ANC, i el *Feedback Statement on Comment Paper*, publicat per l'EFRAG l'any 2013 una vegada recollits tots els comentaris que havia suscitat el *Draft Comment Paper*, la proposta que havia elaborat aquest mateix organisme l'any anterior.

Sense ànim de ser exhaustius, ambdues propostes convergeixen en la necessitat d'elaborar diferents models de comptabilització dels drets d'emissió, doncs consideren que, segons quin sigui el model de negoci de l'entitat posseïdora dels drets, aquests mereixen un tractament comptable o un altre. En aquest sentit, distingeixen entre aquelles empreses que empren els drets d'emissió per compensar les emissions de GEH efectuades –seguiran el denominat *production model*– i aquelles empreses que adquireixen els drets amb l'única finalitat d'especular amb els mateixos –seguiran el denominat *trading model*–. Tot i així aquesta classificació no és tan senzilla; doncs si bé hi haurà empreses no dedicades a activitats contaminants que, lògicament, seguiran el *trading model*, n'hi haurà d'altres que, tot i emetre GEH, per raons d'eficiència poden acumular excedents de drets d'emissió i, en conseqüència, decidiran vendre'ls al mercat

amb fins especulatiu –en aquest supòsit ambdues propostes consideren, sense arribar a una conclusió clara i definitiva, la possibilitat d'establir certs límits de transferències a partir dels quals aquelles empreses que utilitzen el *production model* i tenen excedents que comercialitzen hagin de passar-se al *trading model*–.

Les principals diferències entre ambdues propostes són: per una banda, en el supòsit del *production model*, l'ANC considera els drets d'emissió com a existències i únicament reconeix la provisió en cas que s'adquireixin després d'haver efectuat les emissions de GEH. En canvi, l'EFRAG no ofereix una solució concreta en quant a la naturalesa comptable de l'actiu, i es limita a negar la possibilitat que puguin ser considerats actius financers o existències de forma estricta, mentre que veu plausible qualificar-los com a actius intangibles. En relació a la provisió, opta per reconèixer un passiu conforme l'entitat vagi realitzant emissions de CO₂, ja que aquest fet és el que origina l'obligació real de lliurament. Per altra banda, en el cas del *trading model*, l'ANC opta per registrar els drets d'emissió també com a existències, tot i que el tractament comptable que se'ls aplica és el mateix que el dels actius financers. En canvi, l'EFRAG directament qualifica els drets d'emissió com a actius financers.

ii. A nivell nacional: Les Resolucions de l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes de 2006 i 2013 i el PGC 2007

A Espanya, l'ICAC va publicar l'any 2006 una Resolució que tenia per objectiu oferir, davant la manca d'una normativa internacional harmonitzada, una regulació comptable dels drets d'emissió aplicable a l'Estat espanyol. No obstant, el fet que a l'any 2007 s'aprovés el nou Pla General de Comptabilitat i que, a partir del 2013 s'iniciés la tercera fase del EU ETS, la Resolució de 22 de febrer de 2006 va quedar desactualitzada i, en conseqüència, l'ICAC va veure's obligat a reformular la seva proposta a través de la Resolució de 28 de maig de 2013. D'aquesta manera, l'ICAC també procedeix, tal i com fan l'EFRAG i l'ANC, a distingir entre els models de negoci a l'hora d'establir el tractament comptable.

En primer lloc, d'acord amb l'ICAC, en cas d'adjudicació o adquisició dels drets d'emissió per al consum en el procés productiu, la qualificació comptable dels mateixos és la d'actiu intangible. L'adjudicació gratuïta –únicament present en les dues primeres fases del EU ETS– s'articulava a través d'una subvenció al valor raonable dels drets. En

canvi, l'adquisició onerosa s'ha de valorar al preu d'adquisició. Finalment, aquells drets generats mitjançant Mecanismes de Desenvolupament Net s'han de valorar d'acord al seu cost de producció, seguint les pautes fixades per la Norma Cinquena de la Resolució de l'ICAC de 9 de maig del 2000.

A continuació, cal remarcar el posicionament de l'ICAC en relació a l'amortització dels drets d'emissió, i al fet que el seu valor pugui ser objecte de fluctuacions. En primer lloc, seguint l'argumentació majoritària, l'ICAC es mostra contrari a la possibilitat d'amortitzar els drets d'emissió. En segon lloc, no contempla la possibilitat de les revaloritzacions, a diferència de la IFRIC *Interpretation 3*. Finalment, reconeix el possible deteriorament en el valor dels drets d'emissió, la qual cosa justifica la imputació de pèrdues per deteriorament, així com les provisions que reflecteixen la pèrdua de valor en cas que la mateixa encara no s'hagi materialitzat.

D'acord amb l'ICAC, a mesura que l'empresa emet gasos contaminants s'origina l'obligació de lliurar els drets a l'Administració per la quantia equivalent a les emissions efectuades. Igual que la *Interpretation 3*, tal obligació s'articula com un passiu a través de la figura de la provisió. En aquest punt l'ICAC distingeix dues situacions: (i) si l'empresa té suficients drets d'emissió en comparació a les emissions efectuades, la provisió es computa pel valor comptable dels drets titularitat de l'empresa; (ii) si l'empresa no té suficients drets i n'ha d'adquirir al mercat, la provisió es computa per el valor de la millor estimació possible del seu cost d'adquisició. En ambdós casos la contrapartida és, com s'ha exposat anteriorment, una despesa en el compte de pèrdues i guanys.

D'altra banda, és només en el cas de transmissió dels drets d'emissió, el supòsit en què es genera un ingrés al compte de pèrdues i guanys. D'aquesta manera l'empresa pot obtenir un benefici o pèrdua per la diferència entre el preu de transmissió de l'actiu i el seu valor comptable.

Finalment, també pot donar-se el cas que l'empresa consideri la possibilitat que sigui sancionada per no comptar amb els suficients drets d'emissió tenint en compte les emissions efectuades –en base el règim sancionador establert per la Llei 1/2005–. En tal circumstància l'ICAC estableix les “despeses extraordinàries”, que es configuren com un tipus específic de provisions per a fer front a les possibles sancions.

En segon lloc, l'ICAC també contempla la possibilitat que els drets d'emissió de GEH siguin adquirits amb el propòsit de ser venuts en el mercat, de la mateixa manera que ho fan les propostes de l'ANC i l'EFRAG. En aquest supòsit, comptablement els drets d'emissió han de ser registrats com a existències, i la seva venda implica: per una banda, donar-los de baixa pel valor comptable registrat i, per altra, la imputació d'un benefici o pèrdua en funció del preu al que s'hagin venut.

A més, l'ICAC menciona, específicament, els contractes que es mantinguin amb el propòsit de rebre o lliurar drets d'emissió; en aquest cas estableix que resultaran d'aplicació els criteris de comptabilització dels instruments financers previstos en el PGC³⁰.

Finalment, l'ICAC preveu que, en aquells casos en què l'ús futur dels drets no estigui determinat, la classificació comptable que s'ha de fer inicialment dels drets d'emissió és qualificar-los d'actius intangibles i, si posteriorment canvia la funció dels mateixos a l'empresa, s'haurà de procedir a modificar la seva qualificació.

---

³⁰ Els criteris de comptabilització dels instruments financers es troben recollits a l'apartat 5.4 de la norma novena de registre i valoració sobre instruments financers del PGC.

3. El tractament fiscal: la imposició directa a Persones Jurídiques (IS)

Tal i com s'ha anat afirmant al llarg del treball, la determinació de la base imposable de l'Impost sobre Societats de les empreses que operen amb drets d'emissió parteix del resultat comptable –d'aquí la importància del tractament comptable dels drets d'emissió–, doncs no hi ha cap disposició específica sobre drets d'emissió a la regulació de la imposició directa a Persones Jurídiques³¹. D'aquesta manera, cal aplicar el mètode general per a la determinació de la base imposable, que es troba recollit a l'article 10.3 de la LIS. Segons el mateix, “en el mètode d'estimació directa, la base imposable es calcularà, corregint, mitjançant l'aplicació dels preceptes establerts en la citada Llei, el resultat comptable determinat d'acord amb les normes previstes en el Codi de Comerç, en les altres lleis relatives a dita determinació i en les disposicions que es dictin en desenvolupament de les citades normes”. Aquest sistema, consistent en aplicar una sèrie d'ajustaments previstos per la norma fiscal al resultat comptable, és seguit per nombrosos Estats, com és el cas d'Itàlia o França.

A continuació s'exposaran els ajustaments fiscals o extracomptables³² que cal dur a terme sobre el resultat comptable, és a dir, les variacions que cal efectuar sobre el resultat de l'exercici, recollit en el compte de pèrdues i guanys, per tal de determinar la base imposable de l'impost. Seguidament, s'explicaran la resta de passos que estableix la legislació fiscal fins a la finalització del procés de liquidació.

a. Pèrdues per deteriorament

En relació a les pèrdues pel deteriorament de valor que puguin experimentar els drets d'emissió, cal determinar si és necessari ajustar el resultat comptable –en cas que la LIS no permeti la deducció de les mateixes–, o si, en canvi, no es requereix dur a terme cap ajustament fiscal.

---

³¹ La imposició directa a Persones Jurídiques es regula a través de la Llei 27/2014, de 27 de novembre, de l'Impost sobre Societats (LIS), llei que ha derogat i actualitzat l'anterior normativa d'aquest impost, el Text Refós de la Llei de l'Impost sobre Societats (el Reial Decret Legislatiu 4/2004, de 5 de març).

³² En relació als ajustaments fiscals que es duen a terme sobre el resultat comptable, notar que, malgrat que l'article 12 de la LIS prevegi les correccions de valor relatives a les amortitzacions, aquestes no resulten d'aplicació respecte els drets d'emissió, doncs d'acord amb la Resolució de l'ICAC de 22 de novembre de 2006, els drets d'emissió no poden amortitzar-se, únicament aprovisionar-se.

L'article 13 de la LIS³³ regula les correccions de valor per les pèrdues pel deteriorament dels elements patrimonials. En el seu apartat 2.a) s'estableix que no tenen caràcter deduïble les pèrdues pel deteriorament de l'immobilitzat material, inversions immobiliàries i immobilitzat intangible, inclòs el fons de comerç. Per tant, assumint el caràcter d'actiu intangible dels drets d'emissió que els atorga les Resolucions de l'ICAC, no són deduïbles les pèrdues pel deteriorament de valor dels drets d'emissió i, en conseqüència, és necessari realitzar un ajustament extracomptable positiu al resultat de l'exercici.

b. Provisions

En relació al caràcter deduïble de les provisions comptabilitzades per l'empresa, ja sigui per a fer front a l'obligació de lliurament dels drets d'emissió per les emissions efectuades, com per aquelles derivades de l'adquisició de drets en el mercat quan l'empresa no compta amb drets suficients en el seu actiu per a les emissions que preveu realitzar en el futur, cal recórrer a l'article 14 de la LIS.

D'acord amb l'apartat quart del citat article, "les despeses corresponents a actuacions mediambientals seran deduïbles quan es corresponguin a un pla formulat pel contribuent i acceptat per l'Administració tributària". A més, afegeix que "s'ha d'establir reglamentàriament el procediment per a la resolució dels plans que es formulin". Per tant, si el pla formulat és acceptat per l'autoritat fiscal, no hi ha dubte del caràcter deduïble de les mencionades provisions i, en conseqüència, no resulta necessari procedir a realitzar cap ajustament.

c. Dotacions per a fer front a les sancions

Respecte al caràcter deduïble de les dotacions, que pugui comptabilitzar l'empresa per a fer front a les possibles sancions legals derivades de l'incompliment de l'obligació de lliurament dels drets d'emissió a l'Administració per les emissions efectuades, la LIS és molt clara a l'hora de negar-lo. En aquest sentit, la lletra c) de l'article 15 d'aquesta normativa disposa que no resulten deduïbles "les multes i sancions penals i

---

³³ Notar que l'article 13 de la LIS, en el seu apartat tercer, parla de la possibilitat de deduir les pèrdues pel deteriorament de valor de l'immobilitzat intangible de duració indefinida. En aquest sentit, com que els drets d'emissió només són vàlids pel període de vigència de cada Pla Nacional d'Assignació, no se'n predica aquest caràcter indefinit. No obstant, cal remarcar que aquest tercer apartat de l'article deixa de resultar d'aplicació a partir del 17 de juny de 2016.

administratives, els recàrrecs del període executiu i el recàrrec per declaració extemporània sense requeriment previ”.

D'aquesta manera, com que les sancions previstes a la Llei 1/2005 són de caràcter administratiu, no serà possible la seva deducció i, per tant, caldrà fer un ajustament extracomptable positiu.

d. Reduccions a la base, tipus de gravamen, deduccions i quota tributària

A fi de completar el procés de liquidació de l'IS, un cop realitzats els ajustaments pertinents sobre el resultat comptable, la normativa fiscal preveu els següents passos. En primer lloc, cal aplicar les reduccions a la base que corresponguin. En aquest sentit cal remarcar dos tipus de reduccions previstes a la LIS, introduïdes a la reforma del 2014.

Per una banda, l'article 23 de la LIS, en la seva redacció vigent a partir de l'1 de juliol de 2016, estableix la reducció de les rendes procedents de determinats actius intangibles en cas, per exemple, de transmissió dels mateixos sota determinades condicions³⁴. Tot i que els drets d'emissió no figuren expressament com un tipus d'actiu intangible que permeti l'aplicació de la reducció³⁵, el setè apartat de la norma disposa que “el contribuent pot sol·licitar a l'Administració tributària un acord previ de qualificació dels actius com a pertanyents a alguna de les categories” que possibiliten l'aplicació d'aquesta reducció. Aquí convindria considerar les Resolucions de l'ICAC en quant a la naturalesa comptable dels drets d'emissió, les quals els qualifiquen d'actius intangibles.

Per altra banda l'article 25 de la LIS estableix la reducció consistent en la reserva de capitalització. En aquest punt, convé senyalar que l'entrada en vigor de la Llei 27/2014 de l'IS va suposar l'eliminació de l'antiga deducció per reinversió de beneficis extraordinaris que, sota certes condicions, permetia una deducció del 12% sobre les rendes obtingudes amb la transmissió dels drets d'emissió. Per pal·liar els efectes negatius que eventualment podia tenir sobre els contribuents l'eliminació d'aquesta bonificació fiscal, la mateixa llei va introduir aquesta nova figura: la reserva de

---

³⁴ Una de les condicions previstes per l'article 23 de la LIS és que la transmissió dels actius intangibles es realitzi entre entitats que no tinguin la condició de vinculades.

³⁵ D'acord amb l'article 23 de la LIS, els actius intangibles que permeten l'aplicació d'aquesta reducció són: patents, dibuixos o models, plans, fórmules o procediments secrets, de drets sobre informacions relatives a experiències industrials, comercials o científiques. En canvi, en cap cas podrà aplicar-se sobre les rendes obtingudes de marques, obres literàries, artístiques o científiques, incloses les pel·lícules cinematogràfiques, de drets personals susceptibles de cessió, com els drets d'imatge, de programes informàtics, equips industrials, comercials o científiques.

capitalització. Aquesta permet una reducció equivalent al 10% de l'augment dels fons propis obtinguts pel contribuent. No obstant, la seva aplicació exigeix el compliment de dos requisits bàsics; en primer lloc, que l'import de l'increment dels fons propis de l'entitat es mantingui durant un termini de cinc anys des de la finalització del període impositiu al que correspongui la reducció –llevat que l'entitat en qüestió tingui pèrdues comptables– i, en segon lloc, que es doti una reserva per l'import de la reducció, que haurà de constar en el balanç de forma separada i de la qual l'empresa no en podrà disposar durant els citats cinc anys.

Aplicades les corresponents reduccions sobre la base, cal procedir a l'aplicació del tipus de gravamen, i així s'obtindrà la quota íntegra. Amb caràcter general, el tipus impositiu és del 25%, d'acord amb l'article 28 de la LIS. Tot i així, cal tenir en compte que s'aplicarà, d'acord amb el punt sisè del mencionat article, un tipus del 30% a aquelles empreses “dedicades a l'exploració, investigació i explotació de jaciments i emmagatzematges subterranis d'hidrocarburs”.

A continuació, la LIS preveu aplicar les deduccions a la quota. En relació a les operacions amb drets d'emissió cal tenir en compte, si s'escau, la deducció per a evitar la doble imposició internacional, en els termes previstos a l'article 31. Aquesta deducció s'aplicaria, per exemple, en cas que l'entitat hagués procedit a la venda de drets d'emissió a l'estranger i no resultés d'aplicació cap Conveni de Doble Imposició.

Finalment, un cop aplicades les deduccions pertinents, l'entitat procedirà a determinar la quota tributària a ingressar conforme l'article 40 de la LIS i es posarà fi, així, a la liquidació fiscal de l'IS. D'acord amb aquesta norma, l'entitat podrà deduir-se de la quota íntegra ajustada i positiva les retencions a compte, els ingressos a compte i els pagaments fraccionats. En cas que aquests conceptes superin la quantitat resultant de practicar les bonificacions i les deduccions a la quota íntegra que siguin aplicables al contribuent, l'Administració tributària ha de tornar, d'ofici, l'excés.

4. Problemàtica per la manca d'harmonització a la UE en el tractament comptable i fiscal dels drets d'emissió: la planificació fiscal.

Al llarg de l'anàlisi comptable i fiscal realitzat en relació als drets d'emissió s'han assenyalat les principals conseqüències de la manca d'una normativa comptable i fiscal harmonitzada a la UE. Bàsicament, s'ha de tenir present que l'existència de formes de comptabilització diferents i les diverses normatives fiscals dels Estats membres poden donar lloc a la planificació fiscal³⁶, és a dir, a la realització d'un conjunt d'actes jurídics lícits per part del contribuent que tenen per objectiu maximitzar els beneficis de l'empresa a través de la reducció de la càrrega tributària fins al màxim permès per l'ordenament jurídic.

A continuació s'exposaran, sense ànim de ser exhaustius, els principals punts crítics en les regulacions comptables i fiscals que, com a conseqüència de la citada manca d'harmonització, contribueixen a la pràctica de la planificació fiscal per part de les empreses que operen amb drets d'emissió.

En primer lloc, tal i com s'ha exposat anteriorment, la majoria dels Estats opten per no permetre la possibilitat d'amortitzar els drets d'emissió i únicament reconeixen la figura de la provisió. Això suposa, per tant, una única despesa deduïble en termes fiscals. No obstant, en aquells Estats on es reconegui, també, la possibilitat d'amortitzar els drets d'emissió es produirà una doble despesa deduïble, la qual cosa suposarà un incentiu fiscal per les empreses.

En segon lloc, en relació a la provisió derivada de l'obligació de lliurament dels drets d'emissió a l'Administració per les emissions efectuades, pot donar-se el cas que l'empresa no disposi dels drets d'emissió suficients i hagi de recórrer al mercat per adquirir-ne. En aquest supòsit, l'empresa pot imputar-se, com s'ha explicat anteriorment, una provisió per import igual a la millor estimació del desemborsament necessari per a cancel·lar l'obligació. No obstant, aquest és un concepte jurídic indeterminat i, en funció de si l'empresa vol minorar o no el resultat de l'exercici, fixarà un preu més o menys elevat gràcies als diferents preus d'adquisició dels drets d'emissió que hi ha en el mercat per la inexistència d'un mercat oficial –doncs s'ha de tenir en compte que a

---

³⁶ Per tal de realitzar un anàlisi més exhaustiu en relació a aquest aspecte, resulta interessant la lectura de BILBAO ESTRADA, I. a "La tributación de los derechos de emisión en el IVA y en el IS", 2010. Dossier derechos de emisión. Partida doble, ISSN 1133-7869, N° 226, 2010, págs. 84-97.

l'hora de fixar el preu pot prendre's com a referència la cotització mitjana en un any d'aquests drets, els valors dels mateixos provinents de contractes de futurs o estructurats, etc.—. Per tant la forma de determinació del preu d'adquisició determinarà el resultat comptable i, per tant, el fiscal. Això pot ser, doncs, una altra font de planificació fiscal.

Aquesta diversitat de formes a l'hora de determinar el preu d'adquisició dels drets d'emissió ens porta a un altre punt controvertit: els preus de transferència, és a dir, els preus que s'estableixen en cas de transmissió de drets d'emissió entre empreses vinculades. Per saber si estem davant d'una operació vinculada cal tenir en compte la normativa fiscal interna de cada Estat. En molts casos els preus de transferència s'associen als preus normals de mercat i, com s'ha comentat, aquests poden variar molt.

Una altra qüestió que convé remarcar és el gravamen de l'assignació inicial dels drets d'emissió. Si bé actualment ens trobem a la tercera fase del EU ETS, el gravamen de l'assignació inicial dels drets d'emissió ha estat també una font de planificació tributària ja que, si bé la majoria d'Estats van optar per no gravar l'assignació inicial dels drets d'emissió a les empreses —la qual cosa suposava un incentiu fiscal—, alguns Estats sí que van optar per gravar aquesta operació, com Bèlgica, França, Hongria i Regne Unit. D'altra banda, en relació al gravamen per la transmissió dels drets d'emissió, si bé pràcticament tots els Estats opten per gravar la renda obtinguda per la mateixa —la diferència entre el preu de transmissió i el valor comptable—, les divergències existents entre els diferents Estats en quant a la valoració comptable dels drets suposa també la imputació d'un benefici més o menys elevat a l'empresa i, per tant, una quota tributària a pagar major o menor.

Un altre factor a tenir en compte i que facilita clarament la planificació fiscal són les diferències en el tipus de gravamen de l'impost sobre la renda de les Persones Jurídiques entre les diverses normatives fiscals. Òbviament, la localització de les empreses pot quedar influenciada pel tipus impositiu.

Finalment, cal destacar la falta d'homogeneïtzació a la UE en relació al caràcter deduïble de les sancions per l'incompliment de l'obligació de lliurament dels drets d'emissió per les emissions efectuades, doncs hi ha Estats que permeten tal deducció i d'altres que no. Lògicament aquest és, també, un altre factor rellevant, doncs les empreses poden decidir on incomplir amb la seva obligació i reduir així la quota tributària a satisfer.

5. Tributació internacional dels drets d'emissió

És evident que avui dia fenòmens com la globalització i la necessitat d'augmentar la productivitat degut a l'elevada competència entre les empreses porta a les diferents entitats a plantejar-se l'opció d'operar en diferents mercats i, en conseqüència, moltes decideixen instal·lar-se en diferents països. Això implica, necessàriament, que sorgeixin qüestions relatives a la tributació de les rendes obtingudes per aquestes empreses a l'estranger. En aquests casos, com veurem, els subjectes operadors en el mercat poden o bé constituir societats en el mercat estranger escollit –de manera que passen a tributar d'acord amb la normativa fiscal sobre la imposició directa a les Persones Jurídiques de l'Estat en qüestió– o bé mantenir la residència fiscal de l'Estat d'origen i actuar mitjançant establiments permanents o sense.

En relació al mercat de la contaminació, hem de tenir present que l'adquisició o transmissió de drets d'emissió pot tenir lloc en un Estat estranger per una entitat resident a Espanya o en territori espanyol per una entitat no resident. En aquestes situacions és necessari, a fi de determinar la tributació, atendre als Convenis Internacionals ratificats per Espanya per evitar la doble imposició sobre les rendes obtingudes –en concret els Models de Conveni de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic³⁷ (MC OCDE)–. No obstant, en cas que no hi hagi cap Conveni o bé que el mateix determini que la renda obtinguda ha de ser gravada a l'Estat espanyol, resulta d'aplicació l'Impost de la Renda sobre No Residents (IRNR), regulat al Reial Decret Legislatiu 5/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Impost sobre la renda de no residents (TRIRNR).

a. MC OCDE 2014: Conveni per evitar la doble imposició internacional

D'acord amb el MC OCDE de 15 de juliol de 2014, la imposició s'ha de realitzar a l'Estat de residència –i per tant, d'acord amb la normativa fiscal del mateix– tret d'aquells casos en què existeixi un establiment permanent a l'Estat on s'obtingui la renda, que estigui considerat fiscalment com un ens amb personalitat tributària pròpia tot i no tenir personalitat jurídica –supòsit en què cal aplicar la normativa fiscal de

---

³⁷ D'acord amb GOROSPE OVIEDO, J. a “*CONAMA 2014. El Comercio internacional de emisiones y su tributación*”, 2014, Instituto CEU de Disciplinas Económicas, Ambientales y Sociales (IDEAS), els MC OCDE són adoptats per la majoria dels països en els seus acords bilaterals per prevenir la doble imposició i l'elusió fiscal. Aquests convenis afecten la renda (de les persones físiques i de societats) i a la titularitat dels béns (impost sobre el patrimoni). El MC OCDE de 15 de juliol de 2014 és la seva versió actual i vigent.

l'Estat on s'hagi obtingut la renda—. L'article 5 del MC OCDE 2014 defineix establiment permanent com a "lloc fix de negocis mitjançant el qual una empresa realitza tota o part de la seva activitat". En aquest sentit entrarien dins d'aquest supòsit tant les sucursals, les seus de direcció, oficines, tallers o fàbriques... així com els agents independents que actuïn en nom d'una empresa i de forma habitual celebrin contractes en nom d'aquesta.

En relació a les rendes obtingudes amb la transmissió transfronterera de drets d'emissió, cal remarcar que el MC OCDE 2014 estableix, per primera vegada, un tractament específic al respecte. Aquest ha estat incorporat al MC OCDE un cop desenvolupat pel *Discussion Draft on treaty issues related to emissions permits and credits*, document publicat el 19 d'octubre de 2012 per l'OCDE. D'acord amb el MC OCDE 2014, les citades rendes poden quedar regulades per cinc articles diferents, en funció del model de negoci de l'entitat que les ha obtingudes.

En primer lloc, les rendes derivades del comerç de drets d'emissió poden qualificar-se com a "beneficis empresarials". Aquests es troben regulats a l'article 7 del Conveni, i es caracteritzen per "incloure tots els tipus d'ingressos derivats de la realització d'un negoci que no estiguin específicament regulats en altres disposicions del Model de Conveni". En aquest cas, les rendes obtingudes per les empreses titulars d'instal·lacions emissores de GEH, donada la seva relació amb l'activitat que realitzen, poden considerar-se beneficis empresarials. Tot i així, resulta necessari analitzar si tals rendes poden quedar regulades per una altra norma més concreta. No obstant, en cas de considerar-se beneficis empresarials, aquests tributaran a l'Estat de residència, tret que puguin atribuir-se a un establiment permanent situat en un altre Estat contractant.

La segona possibilitat que ofereix el MC OCDE 2014 en relació a la regulació d'aquestes rendes es troba a l'article 13, que regula els "guanys de capital". D'acord amb aquest precepte, quan les rendes són obtingudes com a conseqüència d'una alienació que té lloc fora de l'activitat empresarial ordinària —és a dir, com a conseqüència de la venda d'un actiu moble o immoble per part d'una empresa no dedicada a l'explotació d'una activitat generadora de GEH—, aquestes es consideren guanys de capital enlloc de beneficis empresarials. Cal dir que la nova redacció de l'article 13 que ofereix el MC OCDE 2014 incorpora de forma expressa com a guanys de capital les rendes obtingudes com a conseqüència de la transmissió de drets

d'emissió. No obstant, a efectes pràctics el resultat és idèntic al del citat article 7, perquè la determinació de la tributació s'ha de fer de forma similar. Així, els guanys de capital tributen d'acord amb el criteri de residència, tret del cas en què els drets transmesos siguin propietat d'un establiment permanent situat en un altre Estat contractant.

A més, el MC OCDE 2014 també ofereix la possibilitat de regular les rendes derivades de la transmissió dels drets d'emissió d'acord amb l'article 6 del Conveni, que regula els ingressos derivats dels actius immobles. El punt a destacar en aquest cas és que la modificació del Conveni del 2014 ha inclòs en aquest precepte els ingressos derivats de l'agricultura i la silvicultura. D'aquesta manera, les citades rendes poden quedar regulades per aquest precepte en cas que l'adquisició o el comerç de permisos d'emissió sigui una part integral del desenvolupament d'activitats agrícoles o forestals. En quant a la tributació, d'acord amb el Conveni, pel fet de considerar-se actius immobles, l'Estat contractant on aquests permisos d'emissió es trobin situats tindrà el dret a gravar els guanys obtinguts de l'alienació dels mateixos per part d'entitats no residents, fins i tot quan es consideri que aquests permisos no formen part de l'actiu de l'establiment permanent situat en aquest Estat.

D'altra banda, d'acord amb el MC OCDE 2014, aquestes rendes també poden incloure's en l'àmbit d'aplicació de l'article 8. Aquest precepte estableix que "els beneficis de l'explotació de vaixells o aeronaus en trànsit internacional es poden sotmetre a imposició a l'Estat contractant en què estigui situada la seu de direcció efectiva de l'empresa". A continuació l'article estén l'esmentada norma als "guanys derivats de l'alienació d'aquests vaixells, avions i als actius mobles pertanyents a la operació". En aquest sentit, s'ha de tenir en compte que és possible que les empreses dedicades a aquestes activitats de transport, adquireixin els permisos d'emissió per al funcionament dels seus vaixells o avions. Si els permisos d'emissió es consideren actius mobles afectes a l'explotació de vaixells o avions, els guanys derivats de l'alienació dels mateixos es podria sotmetre a imposició en l'Estat contractant on hi hagués la seu de direcció efectiva de l'empresa en qüestió.

Finalment, el MC OCDE 2014 inclou una darrera possibilitat: considerar els ingressos derivats de la venda dels drets d'emissió com a "altres ingressos", regulats a l'article 21. No obstant, l'aplicació d'aquest precepte té poc recorregut pel fet que l'esmentat article

13 ja regula com a guanys de capital tota renda obtinguda de l'alienació de qualsevol actiu, sempre i quan que no pugui ser considerada de qualsevol altra forma pel Conveni.

b. A falta de Conveni Internacional: IRNR

A falta d'aplicació d'un Conveni Internacional, o bé quan els mateixos dictaminin que la tributació quedarà regida per la normativa fiscal espanyola, cal aplicar l'Impost sobre la Renda dels No Residents. A tal efecte serà necessari que es donin dues condicions: en primer lloc, la renda derivada de la transmissió de drets d'emissió ha de ser obtinguda per una entitat no resident a l'Estat espanyol i, en segon lloc, cal que la mateixa es consideri obtinguda en territori espanyol.

En aquest supòsit cal distingir dues situacions, en funció de si considerem entitats que actuen mitjançant establiment permanent³⁸ o sense, i en funció de si considerem entitats emissores de GEH o entitats que transmeten els drets d'emissió únicament amb finalitats especulatives.

En primer lloc, s'han d'analitzar aquelles entitats que actuen a través d'un establiment permanent a Espanya. En aquest supòsit, les rendes obtingudes per la transmissió de drets d'emissió queden subjectes a l'impost si, d'acord amb l'article 16.1.c) del TRIRNR, tals rendes constitueixen un guany patrimonial que es derivi de la transmissió d'un element patrimonial afecte o vinculat a l'establiment permanent. Per tant, si l'entitat és emissora de GEH, com que els drets d'emissió estan vinculats a l'activitat de l'establiment permanent, aquesta ha de tributar per la transmissió dels drets. De la mateixa manera, si l'entitat no és emissora de GEH, però obté rendes a través de la transmissió de drets d'emissió, aquesta tributarà per la transmissió dels mateixos en cas que l'establiment permanent es dediqués a la compravenda d'actius financers ja que, d'aquesta manera, els drets d'emissió estarien afectes a l'activitat de l'establiment permanent.

En segon lloc, hem de considerar aquelles entitats que actuen sense un establiment permanent a Espanya. En aquest cas, si tals entitats són emissores de GEH i realitzen una activitat econòmica en territori espanyol, les rendes obtingudes per la transmissió dels drets podran considerar-se rendes provinents d'activitats econòmiques³⁹, si no

---

³⁸ Article 13.1.a) del TRIRNR.

³⁹ Article 13.1.b) 1r del TRIRNR.

encaixen en cap dels altres supòsits previstos a la llei. No obstant, en cas de no realitzar materialment cap activitat econòmica en territori espanyol, tals rendes podrien considerar-se, també, un guany patrimonial pel fet de derivar-se “d’altres béns mobles, diferents als valors, situats en territori espanyol o drets que han de complir-se o exercitar-se en territori espanyol”⁴⁰ –doncs les entitats contaminants ha d’exercitar els drets per complir amb els seus objectius d’emissions–. En ambdós casos l’entitat tributaria, doncs, per la transmissió dels drets. En canvi, en cas d’entitats no emissores de GEH que únicament especulen amb els drets d’emissió, aquest darrer supòsit no resultaria d’aplicació i, en conseqüència no tributarien per la transmissió. En aquest sentit, únicament resultaria plausible entendre que han de tributar per la mateixa en cas de realitzar materialment activitats econòmiques en territori espanyol.

Finalment, en relació al tipus de gravamen, notar que aquelles entitats que actuïn amb establiment permanent se’ls aplicarà el tipus de gravamen previst per la LIS⁴¹, mentre que el tipus previst per les rendes obtingudes per les entitats que actuïn sense establiment permanent se cenyirà a les regles establertes a l’article 25 del TRIRNR.

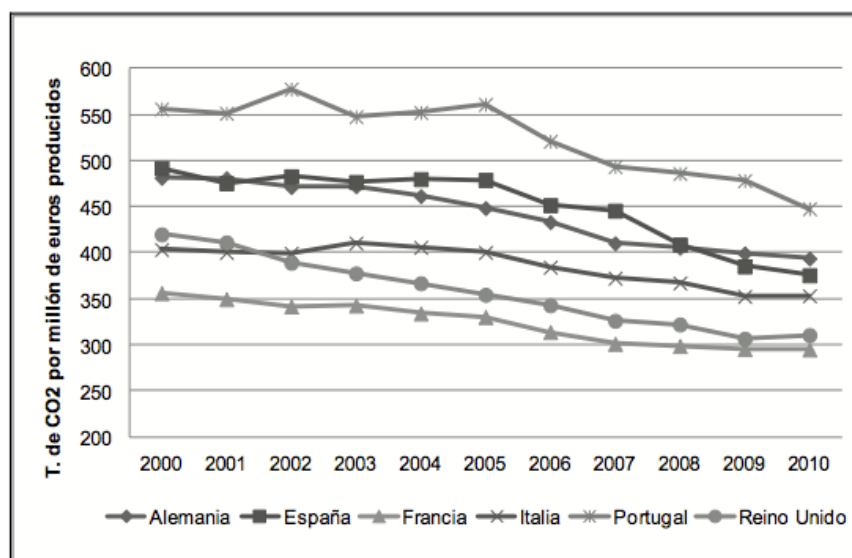
⁴⁰ Article 13.1.i) 2n del TRIRNR.

⁴¹ Article 19.1 del TRIRNR.

6. Conclusions

El *European Union Emissions Trading System* és, sens dubte, un dels principals instruments amb els quals compte la Unió Europea i els seus Estats membres per a combatre els devastadors efectes del canvi climàtic i aconseguir, així, complir amb els compromisos i objectius marcats pel Protocol de Kyoto. Al llarg del present treball s'ha realitzat un estudi en profunditat, des d'un punt de vista jurídic i econòmic, de les seves implicacions per a les empreses que hi operen.

En primer lloc, a mode de conclusió del present treball, resulta interessant realitzar unes breus reflexions en relació als èxits aconseguits pel mercat de la contaminació. En termes generals, podem afirmar que el nivell d'emissions de CO₂ a l'atmosfera s'ha reduït considerablement, a nivell mundial, durant els darrers 25 anys. En aquest sentit, i concretament des d'una perspectiva europea, la contribució que ha tingut el mercat de drets d'emissió en aquesta fita és, en principi, inqüestionable. El següent gràfic, extret d'un estudi elaborat per GONZALEZ HERNANDEZ, D. i GONZALEZ HERNANDEZ, R.⁴² ens mostra com, a partir de l'entrada en funcionament del EU ETS l'any 2005, el nivell d'emissions dels principals països europeus disminueixen.

Font: FERNÁNDEZ, Y. et al. "El factor regulación como determinante del consumo energético y de las emisiones de CO₂" a *Revista Cuadernos de Economía*.

⁴² GONZALEZ HERNANDEZ, D. i GONZALEZ HERNANDEZ, R. "El comercio de derechos de emisión y sus implicaciones jurídicas y económicas", *Anuario Jurídico y Económico Escorialense*, XLVII (2014) 285-298 / ISSN: 1133-3677.

És innegable, a més, el valor econòmic que tenen els drets d'emissió i el mercat de la contaminació; per una banda i, sobretot d'ençà que hem entrat a la tercera fase del EU ETS, caracteritzada pel fet que les assignacions inicials no tenen caràcter gratuït, el mercat de drets d'emissió és un clar incentiu per a les empreses emissores a invertir en innovació i desenvolupament, a fi d'obtenir sistemes productius més eficients i sostenibles. Això comporta, en conseqüència, llocs de treball i riquesa pels respectius països. D'altra banda, el volum de diners que generen les transaccions de drets d'emissió entre les empreses operadores, tant emissores com especuladores, cada vegada és més gran i, per tant, la rellevància a nivell econòmic d'aquest mercat va en augment.

No obstant, hem de tenir en compte, també, que com a conseqüència de la recent crisi econòmica i financera s'ha produït una davallada important en el nivell productiu de la majoria d'empreses del continent europeu i, conseqüentment, dels preus dels drets d'emissió⁴³. Resulta, doncs, plausible entendre que hi ha una correlació positiva entre l'activitat econòmica i la intensitat emissora dels països –tot i que, segurament, la demostració de tal evidència requeriria d'un altre treball per sí sola–. Això explicaria, malauradament, part de la caiguda en el nivell d'emissions. Per tant, si bé el mercat de drets d'emissió té, i ha tingut, una rellevància molt notòria, caldrà seguir estudiant durant els propers anys l'evolució de l'economia i les emissions per constatar si és, efectivament, l'instrument transcendental per a la lluita contra el canvi climàtic.

Tot i així, el debat sobre l'eficàcia del mercat de la contaminació per a la reducció de les emissions de gasos contaminants a l'atmosfera no ha constituït, com ha notat el lector, l'eix central d'aquest estudi. La motivació d'aquest treball ha estat intentar aportar llum a l'elevat nivell de complexitat present en el tractament comptable i fiscal dels drets d'emissió, cosa que ha generat una alta disparitat entre els diferents països a l'hora de regular-los.

Hem de tenir present que la simple posada en funcionament del EU ETS a mans de la Directiva 2003/87/CE no va anar acompanyada de la regulació necessària per a fer del EU ETS un mercat d'emissions viable des de tots els punts de vista a la Unió Europea. Concretament els dos aspectes més problemàtics per a les empreses van ser: per una

---

⁴³ El preu del dret d'emissió va caure dels 22 Euros als 7 Euros en el període 2008-2012, d'acord amb l'estudi mencionat anteriorment de GONZALEZ HERNANDEZ, D. i GONZALEZ HERNANDEZ, R.

banda la manca d'una regulació comptable homogènia de les operacions amb drets d'emissió i, per altra, una conseqüència directa de la primera; molta divergència entre els diferents Estats a l'hora de regular la imposició directa a les Persones Jurídiques –la qual cosa es veu agreujada, tal i com s'ha indicat al llarg del treball, pel fet que no hi ha avui dia, encara, una normativa fiscal harmonitzada al respecte–.

Els punts més controvertits dels drets d'emissió des d'un punt de vista comptable fan referència, en primer lloc, a la seva classificació –poden ser considerats actius intangibles, existències o bé actius financers–. També a la possibilitat de ser amortitzats –majoritàriament s'ha negat pel fet que no estan exposats a un procés de depreciació sistemàtica–, i al reconeixement d'una obligació de lliurament a l'Administració pel valor de les emissions efectuades i a la dotació d'una provisió en conseqüència, entre d'altres. Davant l'enorme inseguretats jurídica que suposava la inexistència d'una normativa harmonitzada al respecte –i, sobretot, davant el fracàs que va suposar la retirada de la IFRIC *Interpretation 3*–, nombrosos organismes tant nacionals com internacionals han decidit elaborar propostes de regulació comptable per als drets d'emissió –en aquest sentit hem analitzat les propostes de l'*Autorité des Normes Comptables* i de l'*European Financial Reporting Advisory Group*, així com les Resolucions de l'ICAC a nivell espanyol.

El denominador comú d'aquestes propostes de regulació és la distinció entre models de negoci; bàsicament podem distingir dos tipus d'empreses operadores en el mercat d'emissions: les empreses emissores i les empreses que especulen amb els drets d'emissió. A Espanya, l'ICAC ha dictaminat que les primeres classificaran els drets d'emissió com a actius intangibles, mentre que les segones com a existències. D'altra banda, l'ICAC assenyala que l'existència d'una obligació legal de lliurament dels drets d'emissió a l'Administració per les emissions efectuades suposa dur a terme la dotació d'una provisió. Finalment, s'ha mostrat contrari al fet de reconèixer l'amortització dels drets d'emissió, però sí que s'ha posicionat a favor de la possibilitat que puguin produir-se deterioraments en el seu valor.

A continuació, un cop determinat quin és el tractament comptable que resulta aplicable als drets d'emissió, s'ha estudiat com funciona la tributació per l'Impost sobre Societats d'aquelles empreses que duen a terme operacions amb drets d'emissió en el mercat. L'element clau en aquest context és el resultat comptable ja que, d'acord amb la

normativa tributaria espanyola, aquest és el punt de partida que determinarà la quota tributaria a ingressar. Per tant, és aquí on rau la rellevància del tractament comptable dels drets d'emissió. Procedint amb l'aplicació de l'actual Llei de l'Impost sobre Societats, en primer lloc cal dur a terme els ajustaments fiscals sobre el resultat de l'exercici a fi de trobar la base imposable; concretament és necessari realitzar dos ajustaments positius, un en relació a les pèrdues per deteriorament i l'altre per les dotacions per a fer front a les sancions –doncs no són fiscalment deduïbles–. Posteriorment, per tal de finalitzar el procés de liquidació, cal aplicar les corresponents reduccions a la base –concretament s'han de considerar, si s'escau, la reducció per les rendes derivades de la transmissió d'actius intangibles i la relativa a les reserves de capitalització–, el tipus de gravamen pertinent i, finalment, les deduccions que corresponguin d'acord amb la LIS –la deducció per evitar la doble imposició, així com els imports de les retencions a compte efectuades, els ingressos a compte i els pagaments fraccionats–.

D'aquesta manera és com tributen les Persones Jurídiques a l'Estat espanyol per les rendes obtingudes. No obstant, cal ser conscients de la manca d'una normativa fiscal harmonitzada a la Unió Europea. Això, juntament amb la divergència a nivell comptable, té una clara implicació: la possibilitat que les empreses operadores en el mercat de drets d'emissió practiquin la planificació fiscal. D'aquesta manera, en funció de la regulació de cada Estat es creen determinats incentius fiscals i, conseqüentment, les empreses s'instal·len allà on més els convé. A mode d'exemple: la meitat dels Estats de la Unió Europea reconeixen el caràcter deduïble de la sanció per l'incompliment de l'obligació de lliurament dels drets d'emissió per les emissions efectuades i l'altra meitat no; també alguns Estats reconeixen, a més del caràcter deduïble de la provisió, la possibilitat d'amortitzar els drets d'emissió permetent així una doble despesa deduïble, mentre que d'altres no.

Finalment, com a conseqüència de la globalització i del clar enfocament internacional que tenen les transaccions amb drets d'emissió, resulta convenient analitzar, també, la tributació internacional de les operacions transfrontereres amb aquests drets. En aquest punt cal tenir present els instruments internacionals per evitar la doble imposició. En concret, és rellevant prendre en consideració la nova redacció del Model de Conveni de l'OCDE, la qual ha introduït un tractament específic dels drets d'emissió en la seva última modificació l'any 2014. D'acord amb el mateix, la imposició s'ha de realitzar a

l'Estat de residència, tret d'aquells casos en què existeixi un establiment permanent a l'Estat on s'obtingui la renda, que estigui considerat fiscalment com un ens amb personalitat tributària pròpia tot i no tenir personalitat jurídica. El MC OCDE 2014 estableix fins a cinc possibilitats diferents per a regular la tributació de les rendes obtingudes amb la transmissió de drets d'emissió. En aquest sentit, poden ser tractades de "beneficis empresarials", o de "guanys de capital", o de "rendes derivades de l'alienació d'actius intangibles", o de "guanys derivats de l'alienació de vaixells, avions i els actius mobles pertanyents a la operació", o bé "d'altres ingressos" en funció del model de negoci de l'empresa.

En darrer lloc, en cas de manca d'un Conveni Internacional per evitar la doble imposició, a l'Estat espanyol el tractament fiscal de les rendes obtingudes en territori espanyol per entitats no residents a Espanya ve determinat pel Text Refós de l'Impost sobre la Renda dels No Residents. Aquest distingeix dues situacions: per una banda quan les rendes són obtingudes per una entitat que actua mitjançant un establiment permanent, cas en què tributaria pel guany patrimonial sempre i quan els drets d'emissió estiguessin afectes a l'activitat de l'establiment permanent; i per altra banda quan les rendes són obtingudes per una entitat que actua sense establiment permanent, cas en què tributaria si realitzés de forma efectiva una activitat econòmica, ja que això permetria qualificar les rendes obtingudes de la transmissió de rendiments d'activitats econòmiques, així com també en el cas en què una entitat emissora obtingui rendes que puguin qualificar-se de guany patrimonial pel fet de derivar-se de drets que han d'exercir-se, mitjançant el seu lliurament, en territori espanyol.

En conclusió, tot i els beneficis econòmics obtinguts pel mercat d'emissions i la consecució de determinats objectius en termes de reducció d'emissions per part de la Unió Europea gràcies, en part almenys, al mercat de la contaminació, al llarg del treball s'han pogut constatar les enormes mancances i problemàtiques generades entorn dels drets d'emissió. Si bé moltes d'elles han intentat ser resoltes *a posteriori*, la falta de coordinació, tant a nivell comptable com fiscal, entre els diferents països europeus encara genera dificultats que impedeixen un funcionament òptim d'aquest mercat. No obstant, i en honor a la veritat, sí que s'ha de dir que a dia d'avui sembla que tant la Unió Europea com d'altres Organitzacions Internacionals, com és el cas de l'OCDE, han posat fil a l'agulla a l'assumpte per a resoldre'n les qüestions més controvertides – n'és un exemple el nou MC OCDE 2014–.

7. Bibliografía consultada

i. Llibres i obres

BILBAO ESTRADA, I.; GARCÍA PRATS, F.; CORNEJO PÉREZ, A. “*La fiscalidad de los derechos de emisión: estado de situación y perspectivas de futuro*”, 2010. Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales. ISBN 978-84-8008-295-2.

GARCÍA NOVOA, C. “*Fiscalidad de los derechos de emisión. Un punto de encuentro entre la tutela del medio ambiente y el régimen de protección de las libertades comunitarias*”. “*Libre mercado y protección ambiental: intervención y orientación ambiental de las actividades económicas*”, SANZ LARRUGA, F. (dir.), GARCÍA PÉREZ, M. (dir.), PERNAS GARCÍA, J. (dir.), RODRÍGUEZ-ARANA MUÑOZ, X. (pr.), 2013. ISBN 9788470888373, págs. 489-514.

RODRIGO ALBORG, I. “*Contabilidad de los derechos de emisión de carbono*”, 2014. II Premio “ASEPUC” de Trabajos Fin de Máster, Universitat de València. Editat per Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas, Ministerio de Economía y Competitividad, ISBN: 978-84-606-8622-4.

SALASSA BOIX, R. “*La tributación en España de la renta derivada del comercio de derechos de emisión de CO₂*”, 2011. Tesis Doctoral, Tarragona (España): Universidad Rovira i Virgili.

ii. Articles en revistes especialitzades, i altres dossiers i publicacions

AUTORITÉ DES NORMES COMPTABLE. “*Accounting of GHG emissions rights reflecting companies business models*”, 2012. <http://www.anc.gouv.fr/>.

BILBAO ESTRADA, I. “*La tributación de los derechos de emisión en el IVA y en el IS*”, 2010. Dossier derechos de emisión. Partida doble, ISSN 1133-7869, N° 226, 2010, págs. 84-97.

ERNST AND YOUNG. “*OECD Council adopts 2014 update to the Model Tax Convention*”, Global Tax Alert, 22 de juliol de 2014. Versió web: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/OECD_Council_adopts_2014_update_to_the_Model_Tax_Convention/\\$FILE/2014G_CM4592_OECD%20Council%20adopts%202014%20update%20to%20the%20Model%20Tax%20Convention.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/OECD_Council_adopts_2014_update_to_the_Model_Tax_Convention/$FILE/2014G_CM4592_OECD%20Council%20adopts%202014%20update%20to%20the%20Model%20Tax%20Convention.pdf).

EUROPEAN COMMISSION. “*The EU Emissions Trading System (EU ETS)*”. Versió web: http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/index_en.htm.

EUROPEAN FINANCIAL REPORTING ADVISORY GROUP, “*Draft Comment Paper*”, 2012. <http://www.efrag.org>.

GONZALEZ HERNANDEZ, D. i GONZALEZ HERNANDEZ, R. “*El comercio de derechos de emisión y sus implicaciones jurídicas y económicas*”, 2014. Anuario Jurídico y Económico Escurialense, XLVII 285-298 / ISSN: 1133-3677.

GOROSPE OVIEDO, J. “*CONAMA 2014. El Comercio internacional de emisiones y su tributación*”, 2014. Instituto CEU de Disciplinas Económicas, Ambientales y Sociales (IDEAS).

Informació relativa a les Normes Internacionals de Comptabilitat: <http://www.nicniif.org/home/> i <http://www.normasinternacionalesdecontabilidad.es>

INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS BOARD. “*Marco Conceptual para la Información Financiera*”, Proyecto de Norma PN/2015/3, Maig de 2015. Versió web: http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Conceptual-Framework/Documents/June%202015/ES_ED_Conceptual-Framework_MAY-2015.pdf.

OCDE, *Comité des affaires fiscales*. “*Questions posées par les permis/crédits d’émission au regard des conventions fiscales*”, 26 de juny de 2014. OCDE.

OCDE. “*OECD Model Tax Convention: revised Discussion Draft on tax treaty issues related to emissions permits and credits*”, 19 d’octubre de 2012.

OCDE, *Council*. “*The 2014 update to the OECD Model Tax Convention*”, 15 de juliol de 2014.

SALASSA BOIX, R. “*Tratamiento contable y fiscal de los derechos de emisión de CO₂: problemas y propuesta de solución*”, 2014. Capítulo 8, Documentos de trabajo de Contabilidad Social. Año 5, número 1.

iii. Resolucions i legislació

COMISION EUROPEA, 2003. Directiva 2003/87/CE del Parlamento Europeo y del Consejo de 13 de octubre de 2003, por la que se establece un régimen para el comercio de derechos de emisión de gases de efecto invernadero en la Comunidad

COMISION EUROPEA, 2009. Directiva 2009/29/CE del Parlamento Europeo y del Consejo de 23 de abril del 2009, por la que se modifica la Directiva 2003/87/CE para perfeccionar y ampliar el régimen comunitario de comercio de derechos de emisión de gases de efecto invernadero.

GOBIERNO DE ESPAÑA, 2004. Real Decreto Legislativo 4/2004, de 5 de marzo, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley del Impuesto sobre Sociedades.

GOBIERNO DE ESPAÑA, 2004. Real Decreto Legislativo 5/2004, de 5 de marzo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Impuesto sobre la Renta de no Residentes.

GOBIERNO DE ESPAÑA, 2005. Ley 1/2005, de 9 de marzo, por la que se regula el régimen de comercio de derechos de gases de efecto invernadero.

GOBIERNO DE ESPAÑA, 2007. Real Decreto 1514/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el Plan General de Contabilidad.

GOBIERNO DE ESPAÑA, 2014. Ley 27/2014, de 27 de noviembre, del Impuesto sobre Sociedades.

ICAC, 2006. Resolución de 8 de febrero de 2006, del Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas, por la que se aprueban normas para el registro, valoración e información de los derechos de emisión de gases de efecto invernadero, BOICAC 64.

ICAC, 2013. Resolución de 28 de mayo de 2013, del Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas, por la que se dictan normas de registro, valoración e información a incluir en la memoria del inmovilizado intangible, BOE 132.